

УДК 070(=111)(477-87):[321(477):17.022.1-043.83](511.22)“1941/1942”

«THE CALL OF THE UKRAINE» (1941–1942 PP.): ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ СХІДНОЇ АЗІЇ

ДРОЗДОВСЬКА Олеся,

канд. філол. наук, ст. наук. співроб.,

Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, Львів, Україна, e-mail: olesyadroz@gmail.com.

Вступ. Стаття присвячена дослідженню спроби засновників української газети «The Call of the Ukraine» (Шанхай, 1941–1942) сформуванню іміджу України в англomовному інформаційному просторі Східної Азії. Розглядаються особливості презентації України й української ідеї авторами цього видання.

Актуальність і мета. Актуальність теми обумовлена тим, що українська іншомовна преса, яка виходила за межами українських земель у першій половині ХХ ст., дотепер залишається поза активним науковим дискурсом. Мета статті – здійснити вивчення контенту газети «The Call of the Ukraine» як популяризатора України і презентанта прагнень та цілей українського народу в англomовному середовищі Східної Азії.

Методологія. Застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження (історико-бібліографічний метод, історіографічний, порівняльний, текстологічний аналіз, контент-аналіз, ін.).

Результати. З'ясовано, що друковані у газеті «The Call of the Ukraine» матеріали були спрямовані на формування в англomовному середовищі Східної Азії образу України як незалежної (духовно, політично, економічно) держави, суб'єкта міжнародних відносин, а українців – як самодостатньої нації з багатим історичним минулим. Автори видання акцентували питання боротьби української нації за незалежність, наголошували на історичній місії українського народу у Східній Європі.

Висновки. Газета «The Call of the Ukraine» – це короткотривалий український пресовий проект. Основне завдання цього часопису – презентація України в англomовному інформаційному полі Шанхаю і Східної Азії загалом. У процесі дослідження з'ясовано, що за проблемно-тематичним спрямуванням опубліковані у виданні тексти формують шість умовних груп: 1) система цінностей українського народу та його історичне минуле; 2) політичні та соціальні відносини українців з іншими народами; 3) економічний потенціал України; 4) злочини проти людяності російського комуністичного режиму на теренах України; 5) ситуація на українських землях у реаліях німецько-радянської війни; 6) життя українських громад у Харбіні й Шанхаї. Отримані результати мають значення для подальших наукових студій українського пресовидання у Китаї першої половини ХХ ст.

Ключові слова: Шанхай, інформаційний простір, українська преса, українська діаспора, «The Call of the Ukraine», імідж України, Сергій Василієв, Роман Корда-Федорів, Михайло Мілько.

Вступ. Преса української діаспори, зокрема іншомовна, є важливою складовою українського медіапростору першої половини ХХ ст. Орієнтуючись насамперед на чужомовного читача вона сприяла його ознайомленню з умовами життя, проблемами, боротьбою за існування українського народу, допомагала руйнувати ворожі пропагандистські кампанії.
© Дроздовська О., 2024

дистські наративи тощо. Водночас ця преса гуртувала тих представників української діаспори, які, продовжуючи пам'ятати про своє походження, поступово втрачали мовний зв'язок із предками. Вивчення цього сегмента українських друкованих ЗМІ сприяє комплексній реконструкції історії української преси XIX–XX ст. Актуальність нашого дослідження обумовлена тим, що українські іншомовні часописи, які виходили поза українськими землями у першій половині XX ст., ще досі мало розроблений відтинок історичного напрямку пресознавчих студій. Водночас варто відзначити значний поступ у науковому осмисленні українських англо-, італо-, німецько- та франкомовних друкованих медіа (виходили у Берліні, Брюсселі, Бухаресті, Відні, Гаазі, Женеві, Константинополі (тепер – Стамбул), Копенгагені, Лозанні, Лондоні, Парижі, Римі), здійснений співробітниками Науково-дослідного інституту пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника С. Блавацьким [1–3; 15; 16] та Н. Кулешою [4–9].

Тривалий час українська преса, яка виходила у Китаї впродовж першої половини XX ст. й газета «The Call of the Ukraine» зокрема, залишалася поза науковим дискурсом. У 2017 р. світ побачила монографія В. Черномаза «Українці в Шанхаю», присвячена дослідженню історії українського громадського руху в цьому місті. У контексті проблематики зазначеної наукової праці вчений подав відомості про історію створення української англomовної газети «The Call of the Ukraine», яка зусиллями членів Організації українських націоналістів виходила у Шанхаї впродовж 1941–1942 рр. Дослідник зафіксував імена осіб, причетних до її функціонування, та здійснив огляд змісту [13, с. 52–55]. Окремі факти, що допомагають реконструювати історію створення видання, зафіксовані у монографії О. Хоменко, зосередженій на вивченні життя і діяльності на Далекому Сході та в Азії Івана Світа – знаного українського журналіста, громадського діяча й історика [12]. Однак досі невивченим залишається питання особливостей реалізації редакцією часопису його основного завдання – презентація України та української ідеї на міжнародній арені.

Наукова новизна. Здійснено вивчення специфіки формування іміджу України та популяризації української ідеї газетою «The Call of the Ukraine» (Шанхай, 1941–1942) в інформаційному просторі Східної Азії; підкреслено національний дискурс опублікованих у газеті матеріалів; визначено проблемно-тематичні пріоритети та жанрові домінанти.

Мета статті: дослідити газету «The Call of the Ukraine» як популяризатора знань та уявлень про Україну, як презентанта прагнень і цілей українського народу в англomовному середовищі Східної Азії.

Завдання дослідження: вивчити особливості функціонування газети «The Call of the Ukraine»; встановити коло авторів часопису; здійснити аналіз проблемно-тематичного спрямування матеріалів газети та з'ясувати їхнє жанрове втілення.

Об'єктом розвідки є контент української газети «The Call of the Ukraine», яка за участі представників Організації українських націоналістів виходила у Шанхаї впродовж 1941–1942 рр.

Предмет дослідження: особливості формування іміджу України та презентації української ідеї у Східній Азії на сторінках газети «The Call of the Ukraine».

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс наукових методів і підходів. Зокрема, за допомогою історіографічного та порівняльного аналізу нам вдалося з'ясувати стан вивчення української іншомовної преси, яка виходила у першій половині XX ст., й встановити, що задекларована нами проблематика не перебувала у фокусі уваги наукової спільноти. Історико-бібліографічний метод дозволив з'ясувати умови створення і функціонування газети та зрозуміти причини акцентування авторами тих чи інших проблем і тем. Для відтворення основних віх життяпису осіб, причетних до видавання, редагування, наповнення контенту газети, застосовано біографічний метод. Інструментарієм текстологічного аналізу та контент-аналізу (зо-

крема якісного) досліджено проблематику, тематичне спрямування та жанрову приналежність публікацій газети. Застосування соціально-культурного та системного підходів дозволило нам трактувати видання як соціокультурний, спрямований на творення образу України як суверенної держави, феномен українського медійного простору у Східній Азії першої половини ХХ ст. Для формулювання висновків, з'ясування їх відповідності поставленим завданням та окреслення перспектив подальших наукових досліджень використано метод узагальнення.

Результати й обговорення. «The Call of the Ukraine» – єдина відома нині українська англomовна газета, яка виходила у Східній Азії у першій половині ХХ ст. з метою «систематичного ознайомлення чужинців на Далекому Сході з питаннями та проблемами укр. визвольного руху в умовах початку советсько-німецької війни» [11, с. 514]. Поява часопису була вкрай актуальною, адже, як зазначається у монографії В. Черномаза, у роки Другої світової війни «кожну діяльність українців уважали за “пронімецьку”, що було наслідком фальшивої протиукраїнської пропаганди, що походила як від червоних, так і білих російських джерел» [13, с. 55]. Окреслені дослідником обставини вплинули й на функціонування газети, зокрема на її періодичність та тривалість присутності на інформаційному полі Шанхаю. Так, підзаголовкові дані часопису – «Fortnightly Review» – свідчать про те, що редакція мала на меті видавати його двічі на місяць. Однак ці наміри не вдалося реалізувати й газета виходила нерегулярно. Тож упродовж 15 липня 1941 р. – 6 грудня 1942 р. вийшло лише сім чисел. До того ж між виходом шостого (побачив світ 31 грудня 1941 р.) і сьомого (датований 6 грудня 1942 р.) чисел була річна перерва. До такої тривалої паузи призвели, як твердить В. Черномаз, «фінансові та друкарські труднощі» [13, с. 54]. У джерелах натрапляємо на суперечливі відомості щодо співучасників створення видання. Г. Купецький у спогадах «Там, де сонце сходить» та В. Черномаз в енциклопедичному довіднику «Українці в Китаї» повідомляють, що газету почали видавати Михайло Мілько² та Роман Корда-Федорів³ [10, с. 453; 11, с. 107]. Натомість О. Хоменко, авторка монографії «Далекосхідна одісея Івана Світа», покликаючись на архівні джерела, відзначає, що організатором «The Call of the Ukraine» був Сергій Василіїв (Василів)⁴. Він видавав газету за власні кошти, «а М. Мілько просто допомагав йому» [12, с. 137]. За твердженням М. Черномаза, «формальну заяву в справі дозволу на видання часопису» підписав саме С. Василіїв [11, с. 514]. Як би не було, усі згадані особи причетні до функціонування газети. У вихідних даних М. Мілько зазначався видавцем, редактором перших шести чисел – С. Василіїв, а останнього (7-го) – згаданий раніше І. Світ. Окрім того, М. Мілько, як і Р. Корда-Федорів, активно дописували до цього видання. М. Мілько виступав як під повним іменем/прізвищем, так і під криптонімами: Dr. M. M. та M. M., а Р. Корда-Федорів свої матеріали підписував як R. Korđa. Інші автори видання побажали залишитися невідомими й друкувалися у газеті під криптонімами та псевдонімами: M. Y., T. B., Ariman, Severin.

2 Михайло Мілько (1903–1946) – український громадсько-політичний діяч у Китаї, журналіст, видавець. Народився у Харбіні. Був співорганізатором і членом низки місцевих українських інституцій, секретарем редакції газети «Маньдзурський Вістник», видавцем і редактором, окрім «The Call of the Ukraine», часописів «На Далекому Сході» (Харбін), «Український голос на Далекому Сході» (Шанхай), керівником української радіoproграми у Шанхаї [11, с. 175–176].

3 Роман Корда-Федорів (1912–1952; справжнє ім'я і прізвище – Михайло Затинайко) – громадсько-політичний діяч, журналіст, член Організації українських націоналістів. Походить із Галичини. До Китаю потрапив за завданням Проводу ОУН у 1936 р. Активний співучасник роботи українських інституцій у Харбіні і Шанхаї. Окрім газети «The Call of the Ukraine», виступав на сторінках таких харбінських видань, як: «Далекосхідний Націоналіст» (1937), «Далекий Схід» (Харбін, 1938–1939), «Самостійна Україна» (1938) [11, с. 106–108].

4 Сергій Василіїв (справжнє ім'я і прізвище – Михайло Гнатів; Василів – варіант написання прибраного конспіративного прізвища, який трапляється у джерелах) – громадсько-політичний діяч, член Організації українських націоналістів. Походить із Галичини. До Китаю потрапив за завданням Проводу ОУН у 1937 р. Брав участь у діяльності низки українських організацій і товариств у Харбіні і Шанхаї [11, с. 49].

Про начасність цього видання та зацікавленість Україною й українським питанням у Східній Азії свідчать кілька фактів, зафіксованих редакцією «The Call of the Ukraine». Мова йде про публікацію у пекінській франкомовній газеті «Le Journal de Peking» серії статей і репортажів української тематики⁵, на шпальтах щоденного додатка для дітей до японськомовної газети «Manchu Nichi-Nichi Shimbun», яка виходила у Мукдені (тепер – Шеньян), – розлогої ілюстрованої картою та світлинами статті про Україну [18] та проведену в Шанхаї лекцію «французьким письменником Рів'єрою»⁶ про Україну, її боротьбу, минуле і сучасне [14].

Газета «The Call of the Ukraine», як наголошує О. Хоменко, «лобіювала українські інтереси й прагнення до утворення незалежної держави» [12, с. 137]. Це твердження є цілком справедливим, адже до виконання зазначеної функції редакційно-авторський колектив приступив уже з першого числа. Автор програмної статті п. н. «The Call of the Ukraine» – Р. Корда-Федорів – порушував питання одвічної боротьби українського народу за свою незалежність, наголошував на його історичній місії у Східній Європі та висловлював переконання у тому, що з початком німецько-радянської війни Україна отримала новий шанс здобути незалежність від найзапеклішого ворога – Москви як цитаделі й уособлення комунізму у той час. Журналіст повідомляв англomовному читачеві, що український народ свято вірить у свою перемогу і щиро вітає усіх, хто став на шлях боротьби з більшовизмом. Мета української нації, підкреслював він, – посісти «належне місце в сім'ї народів і їй не потрібна ніяка залежність від Москви. Україна не хоче нічого, що не належить їй, але вона також не збирається відмовлятися від будь-якої частини своєї території... Українська нація хоче бути господарем на своїй землі, а весь український народ, розсіяний по всіх куточках світу, хоче мати свою Батьківщину та її захист над собою» [19].

На переконання цільової аудиторії у достовірності окреслених Р. Кордою-Федорів постулатів й були спрямовані матеріали газети. Впродовж короткого періоду функціонування на шпальтах «The Call of the Ukraine» опубліковано 53 різножанрових тексти⁷: 57 % з-поміж них представлені публікаціями аналітичних жанрів журналістики та 43 % – матеріалами інформаційних жанрів. Для реалізації запланованих цілей часопису авторський колектив найчастіше послуговувався такими формами жанрового втілення проблем і тем, як стаття (налічуємо 27 одиниць) і замітка (22 тексти). Такі пріоритети у формі подання інформації та висвітлення начасних проблем є, на наш погляд, цілком виправданим кроком. Це насамперед зумовлено бажанням редакції запропонувати реципієнтові максимальну кількість інформації про Україну за короткий час, оскільки впевненості у тривалості досліджуваного пресового проекту не було.

Наскрізна ідея усіх запропонованих увазі цільової аудиторії матеріалів – відновлення української державності. Інформаційній освіченості читачів газети про Україну, їхньому розумінню української ідеї сприяли, безумовно, усі публікації часопису. У процесі аналізу контенту газети «The Call of the Ukraine» ми виокремили шість умовних проблемно-тематичних груп текстів, опублікованих у ній: 1) система цінностей українського народу та його історичне минуле; 2) політичні та соціальні відносини українців з іншими народами; 3) економічний потенціал України; 4) злочини проти людяності російського комуністичного режиму на теренах України; 5) ситуація на українських землях у реаліях німецько-радянської війни; 6) життя українських громад у Харбіні й Шанхаї.

5 Автор «The Call of the Ukraine», коментуючи цей факт, писав: «Приємно відзначити, що всі ці статті були написані на користь українців» [18].

6 Припускаємо, що мова йде про французького письменника і журналіста Жана Маркеса-Рів'єру (1903–2000).

7 У цьому переліку матеріали рубрик «News from the Ukraine», «News from Harbin», «Local Ukrainian Events» трактуємо як одиницю – сполуку текстів із спільним завданням, тематичним спрямуванням і формою вираження.

Основними з-поміж них, власне спрямованими на формування іміджу України в англомовного реципієнта, є перші три групи здебільшого аналітичних публікацій. Вони спонукали читачів переосмислювати сприйняття України, її історії, розуміти потяг українців до побудови власної державності, руйнували й нині артикульовані російськими пропагандистами наративи (як-от: «українці і росіяни – це єдиний народ» тощо). Наприклад, Р. Корда-Федорів у статті «What Must the Japanese Know about the Ukraine?» («Що японці повинні знати про українців?») наголошував на тих фактах, які, на його думку, повинні знати і розуміти японці: 1) «українці є зовсім іншим національним, культурним і расовим типом, який суттєво відрізняється від так званих “росіян”»; 2) «нація, яка складається з 45 млн людей, що живуть на території близько 1 млн км², а також українці, що живуть у Казахстані, Сибіру, Зеленій Україні, Маньчжурії, Північному Китаї, Шанхаї і взагалі у цілому світі, виступають проти комунізму і Москви... Всі ці українці борються за незалежність Української держави та за визволення Зеленої України від червоної Москви» [23]. В іншій статті цей журналіст підкреслював: «Кожен політик, вчений, дипломат, робітник, фермер і солдат повинен усвідомити, що Україна – це не тільки житниця і джерело сировини, але в першу чергу країна, населена великим народом з високими моральними принципами, народом зі славним минулим і високими культурними традиціями...» [22].

Інші автори газети також намагалися донести до цільової аудиторії основні цінності українського народу: свобода, національна державність, соборність українських земель, історичне минуле. Окремі з них принагідно відзначали помилковість трактування України, її історії, українського питання, на які натрапляли у закордонній пресі. Автор полемічної замітки «Capture of Kiev and the Foreign Press» («Захоплення Києва та іноземна преса»), захований під псевдонімом Severin⁸, вказав на низку спотворених фактів із історії Києва, які кореспондент шанхайської газети «The North China Daily News» подав на основі публікації московського часопису «Правда». Китайському журналісту, який зазначив, що «історія цього міста така, що її неможливо повноцінно відокремити від історії Росії», Severin порекомендував звернутися до англомовної праці Д. Дорошенка «History of the Ukraine» (Едмонтон, 1939) [27]. Отож, цілком умотивованим є подання на сторінках видання статей, присвячених минувшині України з найдавніших часів і до княжої доби.

На шпальтах газети ширилося переконання у тому, що поразка «червоної імперії» має надзвичайно важливе політичне, економічне, культурне значення не лише для України, а й для всієї Європи [17]. Водночас творчий колектив часопису вважав за потрібне роз'яснити зацікавленій українським питанням аудиторії особливості українсько-німецьких, українсько-російських, українсько-польських та українсько-єврейських відносин. Авторами цих ґрунтовних насичених історичним бекграундом, фактажем, статистичними даними, аргументованими висновками матеріалів виступали Р. Корда-Федорів й М. Мілько. Відкриває цю (другу) групу публікацій стаття М. Мілька «Regarding the German-Ukrainian Relations» («Щодо німецько-українських відносин»). Автор наголошував на поганій поінформованості світу про «українські справи». До цього, на його думку, призвів той факт, що у відновленні української державності ніколи не брали участі «іноземні елементи». М. Мілько підкреслював, що з початком німецько-радянської війни українське питання знову опинилося у центрі уваги. Тому виникла потреба надати світу об'єктивну інформацію щодо основної мети змагань українського народу. Роз'яснюючи суть українсько-німецьких відносин, він акцентував суміжність політичних інтересів України і Німеччини, які полягали у знищенні спільного ворога – «червоного інтернаціоналізму», осередком якого у той час була Москва. Автор висловлював упевненість у тому, що саме Москва як уособлення радянського

8 Нам достеменно не відомо, хто криється під цим прибраним іменем. Припускаємо, що це міг бути Йосип Сніжний, який під псевдонімом Грицько Северинюк публікувався в українських харбінських часописах. Він на час виходу «The Call of the Ukraine» перебував у Шанхаї.

(комуністичного, більшовицького) режиму спровокувала розгортання військового конфлікту у Східній Європі та Китаї. Він наголошував: «Москва є осередком найбільш нездорових тенденцій і вихователькою найбільш одіозних типів людства у світі». Журналіст переконував: «Створення України матиме вирішальне значення для подальшого життя Європи» [25].

Порушуючи питання українсько-російських відносин, автори опублікованих у газеті матеріалів акцентували агресивну «антинаціональну ідеологію» Російської імперії усіх часів щодо інших народів, зокрема українського, які через різні історичні обставини опинились у сфері її політичних інтересів. На думку авторів газети, така політика шкодила і самому «московському» народу, оскільки призвела до втрати його «уявлення про власну індивідуальність» [26]. На відсутності «єврейської расової проблеми в Україні» наполягав Р. Корда-Федорів [21]. Він також, занурюючи читачів в історію польсько-українських відносин, висловлював критичне ставлення до сприйняття світовою громадськістю Польщі як захисниці Європи від московитів. «Все, що було зроблено українським народом, – підкреслював журналіст, – було приписано до заслуг або Польщі, або Москви» [20].

Особливого значення редакція «The Call of the Ukraine» надавала презентації економічного потенціалу України. З цією метою на її шпальтах опубліковано низку розлогіх, насичених статистичними даними аналітичних розвідок⁹, які іноді займали чи не половину друкованої площі числа. Автори більшості з них побажали залишитися невідомими. В одній зі статей цієї (третьої) проблемно-тематичної групи наголошувалося: «Український народ має потужну динамічну силу розвитку, незважаючи на сотні років, протягом яких він зазнав рабства та жахливого гноблення» [24].

До четвертої, п'ятої та шостої груп відносимо матеріали, покликані інформувати читачів про реалії буття українців під радянською окупацією, в умовах Другої світової війни, про події українського громадського життя у Маньчжурії і Китаї упродовж 1941–1942 рр. Теми Голодомору 1932–1933 рр. в Україні та масових убивств у тюрмах НКВС Львова і Луцька редакція актуалізувала поданням передруку із львівського «Вісника» нариса Є. Маланюка «Pro memoria (Волошкові очі)» та повідомлень центрального інформаційного агентства Німецького Рейху (Deutscher Nachrichtenbüro GmbH) відповідно. Інформацію про події в Україні видавці часопису черпали у програмах белградського і шанхайського радіо (матеріали акцентують події цивільного життя у Києві та інших населених пунктах України, як-от: створення Спілки українських письменників, газет, товариств, навчальних закладів), на сторінках зарубіжної преси, зокрема в італійському часописі «Il Popolo d'Italia» та японській газеті «Osaka Mainichi».

Водночас редакція часопису намагалася ознайомити цільову аудиторію з життям українських громад у Харбїні та Шанхаї. Нині ці лаконічні матеріали (переважно у жанрі інформаційної замітки) є важливим джерелом не лише відомостей про роботу Українського національної колонії у Шанхаї, Товариства співпраці народів Кавказу, Ідель-Уралу та України у Шанхї, Української національної колонії в Маньджу-Ді-Го, а й фактажу про діяльність активістів українського національного життя у Східній Азії (зокрема таких осіб, як С. Василів, О. Дроб'язко, М. Квашенко, В. Корда, Р. Корда-Федорів, М. Мілько, К. Опадчий, І. Паславський, М. Пирогова, І. Світа, Г. Тоцький, ін.) й до історії української преси у цій частині світу. Зокрема в шостому номері опубліковано повідомлення про вихід у світ у Шанхаї ще однієї української газети п. н. «Український Голос на Далекому Сході». Вона, на відміну від «The Call of the Ukraine», орієнтувалася на українську аудиторію.

Висновки та перспективи. Газета «The Call of the Ukraine» є феноменом медійного простору української діаспори у Шанхаї 1941–1942 рр. Її вихід був реакцією

9 Тут йдеться про неавторизовані матеріали «Living Area and Population of the Ukraine» (1941. № 1), «Economic Resources in the Ukraine» (1941. № 2), «Industry in the Ukraine» (1941. № 3), «Ukrainian Agriculture» (1941. № 4) та статтю М. Мілька «The Ukrainians in the Asiatic Possessions of the U. S. S. R.» (1942. № 7).

українців Шанхаю на зростання влітку 1941 р. зацікавленості українським питанням у світі. Про це свідчать матеріали італійських, німецьких видань, франкомовних та японськомовних часописів (виходили у той час у Маньчжурії та Китаї), до яких привертала увагу редакція «The Call of the Ukraine». Ініціаторами створення газети були представники Організації українських націоналістів, які потрапили до Східної Азії за завданням Проводу ОУН, зокрема Р. Корда-Федорів та С. Василіів. Виданню, як і більшості українських часописів, що функціонували у східноазійському регіоні у першій половині ХХ ст., не судилося довге життя. Основна причина його закриття після виходу останнього (7-го) числа – відсутність належного фінансового забезпечення. Провідні автори газети (Р. Корда-Федорів, М. Мілько) намагалися сформувати в англомовного реципієнта образ України як незалежної (духовно, політично, економічно) держави, суб'єкта міжнародних відносин, а українців – як самодостатньої нації з багатим історичним минулим. Для реалізації основного завдання газети – презентація України в англомовному інформаційному полі Шанхаю і Східної Азії загалом – колектив авторів надавав перевагу аналітичним жанрам журналістики (57% з поміж опублікованих у часописі текстів належать саме до цього різновиду журналістських творів). За проблемно-тематичним спрямування опубліковані у виданні тексти формують шість умовних груп: 1) система цінностей українського народу та його історичне минуле; 2) політичні та соціальні відносини українців з іншими народами; 3) економічний потенціал України; 4) злочини проти людяності російського комуністичного режиму на теренах України; 5) ситуація на українських землях у реаліях німецько-радянської війни; 6) життя українських громад у Харбіні й Шанхаї. Отримані результати у перспективі можуть бути використані для комплексного вивчення українського пресовидання у Китаї першої половини ХХ ст., аналізу досвіду не лише гуртування української еміграції у різних країнах світу, а й представлення України на міжнародній арені.

Подяки. Висловлюємо щирі вдячність шановній пані Людмилі Шпильовій – бібліотекарці Української вільної академії наук (Нью-Йорк) – за надіслані фотокопії газети та можливість здійснити наше дослідження.

1. Блавацький С. Українська англомовна періодика Європи (1919–1923 рр.): транснаціональний компаративний аналіз. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2014. Вип. 4(22). С. 33–50. URL: <https://www.isl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2014/JRN/PDF/5.pdf> (дата звернення: 12.06.2024).
2. Блавацький С. Українська франкомовна періодика Європи доби Національно-визвольних змагань: ідентифікація, систематизація, класифікація. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2013. Вип. 3(21). С. 88–119. URL: <https://www.isl.lviv.ua/index.php/uk/fahovi-vydannya/zbirnyk-prats-ndi-presoznavstva/zb2013/> (дата звернення: 12.06.2024).
3. Блавацький С. Фреймінг єврейських погромів на українських теренах крізь призму української іншомовної преси в Європі (1919–1920 рр.). *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2019. Вип. 9(27). С. 87–112. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2019-9\(27\)-6](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2019-9(27)-6).
4. Кулеша Н. Віденські німецькомовні часописи української еміграції років Першої світової війни: «Інформувати ширший політичний світ про наші політичні і культурні змагання». *Поліграфія і видавнича справа*. Львів, 2014. Вип. 3(67). С. 59–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pivs_2014_3_13 (дата звернення: 12.06.2024).
5. Кулеша Н. Журнал «Die Ukraine» (Берлін, 1918–1926): українське питання у дискурсі німецьких прихильників України. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2018. Вип. 8(26). С. 118–149. URL: <https://www.isl.lviv.ua/index.php/uk/fahovi-vydannya/zbirnyk-prats-ndi-presoznavstva/zb2018/zb2018kuleshan/> (дата звернення: 12.06.2024).
6. Кулеша Н. Лозаннська газета «L'Ukraine» (1915–1921 рр.): «єдина трибуна поза межами центральних держав, з якої чужинці могли інформуватись про політичні змагання українців». *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2013. Вип. 3(21). С. 42–56. URL: <https://www.isl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2013/JRN/PDF/5.pdf> (дата звернення: 12.06.2024).

7. Кулеша Н. Німецькомовні періодичні видання української еміграції у Німеччині 1920–1940-х рр. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. Львів, 2009. Вип. 1(17). С. 86–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2009_1_8 (дата звернення: 12.06.2024).

8. Кулеша Н. Преса Союзу визволення України іноземними мовами (1914–1917 рр.). *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2011. Вип. 1(19). С. 11–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2011_1_4 (дата звернення: 12.06.2024).

9. Кулеша Н. «Ukrainische Korrespondenz» (Відень, 1917–1918 рр.) про Українську революцію: джерела інформації і специфіка контенту. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2020. Вип. 10(28). С. 146–164. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2020-10\(28\)-10](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2020-10(28)-10).

10. Купецький Г. Там, де сонце сходить: Спогади бойовика ОУН на Далекому Сході. Торонто. 1988. 500 с.

11. Українці в Китаї (перша половина XX ст.): енциклопед. довід. / уклад В. Черномаз. Оdesa : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 634 с.

12. Хоменко О. Далекосхідна одиссея Івана Світа. Київ; Нью-Йорк, 2021. 584 с.

13. Черномаз В. Українці в Шанхаю (перша половина XX ст.): монографія. Київ: Знання України, 2017. С. 52–55.

14. A lecture has been held in Shanghai... *The Call of the Ukraine*. 1941. 15 Sept (№ 4). P. 4.

15. Blavatsky S. Constructing Victimization Grand-Narrative in the Ukrainian Foreign-Language Press (1901–1926). *Media History*. 2023. Vol. 29, Iss. 2. pp. 193–210. DOI: <https://doi.org/10.1080/13688804.2022.2057284>.

16. Blavatsky S. Mapping the Ukrainian Foreign-language Press in Europe during the Ukrainian Revolution (1917–1921) in Western and Ukrainian Archives and Libraries. *Slavic & East European Information Resource*. 2021. Vol. 22, Iss. 2, pp. 147–169. DOI: <https://doi.org/10.1080/15228886.2021.1917064>.

17. Coming Year. *The Call of the Ukraine*. 1941. 31 De (№ 6). P. 3.

18. Foreign Press in the Ukraine. *The Call of the Ukraine*. 1941. 15 Sept (№ 4). P. 4.

19. Korda R. The Call of the Ukraine. *The Call of the Ukraine*. 1941. 15 July (№ 1). P. 1.

20. Korda R. The End of the Polish Legend. *The Call of the Ukraine*. 1941. 15 Sept (№ 4). P. 1–2.

21. Korda R. The Jewish Problem in the Ukraine. *The Call of the Ukraine*. 1941. 31 July (№ 2). P. 3.

22. Korda R. Ukrainians and actual politics. *The Call of the Ukraine*. 1941. 6 De (№ 7). P. 4.

23. Korda R. What Must the Japanese Know about the Ukrainians? *The Call of the Ukraine*. 1941. 15 Au. (№ 3). P. 4.

24. Living Area and Population of the Ukraine. *The Call of the Ukraine*. 1941. 15 July (№ 1). P. 3.

25. Milko M. Regarding the German-Ukrainian Relations. *The Call of the Ukraine*. 1941. 15 July (№ 1). P. 1–2.

26. Regarding the Russian Question. *The Call of the Ukraine*. 1941. 31 July (№ 2). P. 1–2.

27. Severin. Capture of Kiev and the Foreign Press. *The Call of the Ukraine*. 1941. 4 Oc (№ 5). P. 3.

1. Blavatskyi, S. (2014), “The Ukrainian English-language periodicals of Europe (1919–1923): a transnational comparative analysis”, *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva* [Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals], vol. 4(22), pp. 33–50, available at: <https://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2014/JRN/PDF/5.pdf> (accessed 12 June 2024).

2. Blavatskyi, S. (2013), “The Ukrainian French-language periodicals of Europe of national liberation movement era: identification, systematization, classification”, *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva* [Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals], vol. 3(21), pp. 88–119, available at: <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/fahovi-vydannya/zbirnyk-prats-ndi-presoznavstva/zb2013/> (accessed 12 June 2024).

3. Blavatsky S. (2019), “The framing of the Jewish pogroms upon the Ukrainian terrains via a prism of the Ukrainian foreign-language press in Europe (1919–1920s)”, *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva* [Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals], vol. 9(27), pp. 87–112. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2019-9\(27\)-6](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2019-9(27)-6).

4. Kulesha, N. (2014), “Viennese German-language periodicals of the Ukrainian emigration during the WWI: inform the wide political world about our political and cultural aspirations”, *Polihrafita i vydavnycha sprava* [Printing and Publishing], vol. 3(67), pp. 59–67, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pivs_2014_3_13 (accessed 12 June 2024).

5. Kulesha, N. (2018), "The magazine *Die Ukraine* (Berlin, 1918–1926): Ukrainian question in the discourse of German supporters of Ukraine", *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva* [Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals], vol. 8(26), pp. 118–149, available at: <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/fahovi-vydannya/zbirnyk-prats-ndi-presoznavstva/zb2018/zb2018kuleshan/> (accessed 12 June 2024).
6. Kulesha, N. (2013), "Newspaper *L'Ukraine* (1915–1921) of Lausanne: «the only platform outside the central states from which foreigners may be informed of the Ukrainian political liberation movement», *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva* [Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals], vol. 3(21), pp. 42–56, available at: <https://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2013/JRN/PDF/5.pdf> (accessed 9 June 2024).
7. Kulesha, N. (2009), "German speaking periodicals of the Ukrainian emigration in Germany in 1920–1940th", *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho tsentru periodyky* [Proceedings of Research and Scientific Center for Periodicals], vol. 1(17), pp. 86–100, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNZP_2009_1_8 (accessed 12 June 2024).
8. Kulesha, N. (2011), "Media of the Union for the Liberation of Ukraine in foreign languages (1914–1917)", *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva* [Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals], vol. 1(19), pp. 11–27, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNZP_2011_1_4 (accessed 12 June 2024).
9. Kulesha, N. (2020), "*Ukrainische Korrespondenz* (Vienna, 1917–1918) about the Ukrainian revolution: sources of information and specifics of content", *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva* [Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals], vol. 10(28), pp. 146–164. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2020-10\(28\)-10](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2020-10(28)-10).
10. Kupecyj, Hr. (1988), *Place where the Sun is Rising: Reminiscens of a fighter of the OUN in the Far East*, Toronto, 500 p.
11. Chornomaz, V. A. (Comp.) (2021), *Ukrainians in China (first half of the 20th century): an Encyclopaedic Reference Book*, Helvetyka, Odesa, 634 p.
12. Khomenko, O. (2021), *The Far Eastern Odyssey of Ivan Svit*, Kyiv; New-York, 584 p.
13. Chornomaz, V. (2017), *Ukrainians in Shanghai (first half of the 20th century)*, Znannia Ukrainy, Kyiv, pp. 52–55.
14. "A lecture has been held in Shanghai..." (1941), *The Call of the Ukraine*, no. 4, p. 4.
15. Blavatskyy, S. (2023), "Constructing Victimization Grand-Narrative in the Ukrainian Foreign-Language Press (1901–1926)", *Media History*, vol. 29, iss. 2, pp. 193–210, available at: <https://doi.org/10.1080/13688804.2022.2057284> (accessed 12 June 2024).
16. Blavatskyy, S. (2021), "Mapping the Ukrainian Foreign-language Press in Europe during the Ukrainian Revolution (1917–1921) in Western and Ukrainian Archives and Libraries", *Slavic & East European Information Resources*, vol. 22, iss. 2, pp. 147–169, available at: <https://doi.org/10.1080/15228886.2021.1917064> (accessed 12 June 2024).
17. "Coming Year" (1941), *The Call of the Ukraine*, no. 6, p. 3.
18. "Foreign Press in the Ukraine" (1941), *The Call of the Ukraine*, no. 4, p. 4.
19. Korda, R. (1942), "The Call of the Ukraine", *The Call of the Ukraine*, no. 1, p. 1.
20. Korda, R. (1941), "The End of the Polish Legend", *The Call of the Ukraine*, no. 4, pp. 1–2.
21. Korda, R. (1941), "The Jewish Problem in the Ukraine", *The Call of the Ukraine*, no. 2, p. 3.
22. Korda, R. (1941), "Ukrainians and actual politics", *The Call of the Ukraine*, no. 7, p. 4.
23. Korda, R. (1941), "What Must the Japanese Know about the Ukrainians?", *The Call of the Ukraine*, no. 3, p. 4.
24. "Living Area and Population of the Ukraine" (1941), *The Call of the Ukraine*, no. 1, p. 3.
25. Milko, M. (1941), "Regarding the German-Ukrainian Relations", *The Call of the Ukraine*, no. 1, pp. 1–2.
26. "Regarding the Russian Question" (1941), *The Call of the Ukraine*, no. 2, pp. 1–2.
27. Severin (1941), "Capture of Kiev and the Foreign Press", *The Call of the Ukraine*, no. 5, p. 3.

UDC 070(=111)(477-87):[321(477):17.022.1-043.83](511.22)“1941/1942”

«THE CALL OF THE UKRAINE» (1941–1942): SHAPING THE IMAGE OF UKRAINE IN THE INFORMATION SPACE OF EAST ASIA

Drozdovska Olesia, PhD (Philologi), Senior Research Fellow, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, Lviv, Ukraine, e-mail: olesyadroz@gmail.com.

ORCID – <https://orcid.org/0000-0001-6687-4518>

Introduction. The article is devoted to the study of the attempts of the founders of the Ukrainian newspaper *The Call of the Ukraine* (Shanghai, 1941-1942) to form the image of Ukraine in the English-speaking information space of East Asia. The article examines the features of the presentation of Ukraine and the Ukrainian idea by the authors of this periodical.

Relevance of the study. The relevance of the topic is due to the fact that the Ukrainian foreign-language press, which was published outside the Ukrainian lands in the first half of the 20th century, still remains outside the active scientific discourse. The purpose of the article is to study the content of the newspaper *The Call of the Ukraine* as a promoter of Ukraine and a presenter of the aspirations and goals of the Ukrainian people in the English-speaking environment of East Asia.

Methodology. In order to study the problem, a set of general scientific and special research methods (historical and bibliographic method, historiographic, comparative, textual analysis, content analysis, etc.).

The results. It was found that the materials published in *The Call of the Ukraine* were aimed at forming the image of Ukraine as an independent (spiritually, politically, economically) state, as a subject of international relations, and Ukrainians as a self-sufficient nation with a rich historical past in the English-speaking environment of East Asia. The authors of the periodical emphasised the struggle of the Ukrainian nation for independence and the historical mission of the Ukrainian people in Eastern Europe.

Conclusions. *The Call of the Ukraine* is a short-term Ukrainian press project. The main task of this periodical is to present Ukraine in the English-speaking information field of Shanghai and East Asia in general. The study found that the texts published in the periodical are divided into six conditional groups according to their thematic focus: 1) the system of values of the Ukrainian people and its historical past; 2) political and social relations of Ukrainians with other nations; 3) economic potential of Ukraine; 4) crimes against humanity of the Russian communist regime on the territory of Ukraine; 5) the situation on Ukrainian lands in the realities of the German-Soviet war; 6) life of Ukrainian communities in Harbin and Shanghai. The results obtained are important for further research on the Ukrainian press in China in the first half of the twentieth century.

Keywords: Shanghai, information space, Ukrainian press, Ukrainian diaspora, *The Call of the Ukraine*, image of Ukraine, Serhiy Vasyliyiv, Roman Korda-Fedoriv, Mykhailo Milko.

Стаття надійшла до редакції 26.06.2024 р.

Рекомендовано до видання 06.09.2024 р.